

Jenna Musakka

Romantisoidut sarjamurhaajat

Ovatko oikeista sarjamurhaajista tehdyt TV-sarjat ongelmallisia?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuva ja televisio

Opinnäytetyö

9.4.2024

Tiivistelmä

Tekijä:	Jenna Musakka
Otsikko:	Romantisoidut sarjamurhaajat – Ovatko oikeista sarjamurhaajista tehdyt teokset ongelmallisia?
Sivumäärä:	24 sivua
Aika:	9.4.2024
Tutkinto:	Medianomi
Tutkinto-ohjelma:	Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto:	Elokuva- ja televisio käsikirjoitus
Ohjaaja:	Lehtori Antti Pönni

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja koostuu tästä kirjallisesta tutkielmasta ja teososana olevasta elokuvasta.

Suuren suosion saavuttaneet rikosaiheiset teokset mahdollistavat katsojalle lähes esteettömän mahdollisuuden kurkistaa sarjamurhaajien mielen sisään ja oppia tuntemaan heidät ja heidän rikoksensa. Sarjamurhaajien elämä ja heidän kieroutunut mielensä kiehtovat katsojia sekä saavat aikaan halun ymmärtää pahuutta. Teosten ongelmallisuutta on kuitenkin vaikea lähteä kieltämään, sillä sarjamurhaajia romantisoidaan ja glorifioidaan rajusti. Tarkoituksena tässä opinnäytetyössä on selvittää, ovatko oikeista sarjamurhaajista tehdyt teokset ongelmallisia ja miksi.

Tutkimusmenetelmänä toimii käsikirjoitusanalyysi, jossa analysoidaan suurta suosiota Netflixissä saavuttanutta oikeasta sarjamurhaajasta kertovaa teosta, jonka nimeä ei haluta tuoda julkisuuteen murhaajalle tulevan mahdollisen lisähuomion takia. Analyysi aloitetaan selittämällä lyhyesti sarjan idea ja sitten syvennytään pää- ja sivuhenkilöiden rooleihin, tarinan kulkuun ja sarjan saavuttamaan suosioon sekä ongelmiin.

Toisena menetelmänä käytetään kyselytutkimusta, jolla kartoitetaan ihmisten kulutustottumuksia sarjamurhaajista kertovien teosten äärellä. Kyselyssä keskitytään selvittämään ihmisten mielipiteitä ja kokemuksia sarjojen ja teosten osalta. Romantisointi ja sen ongelmallisuus sekä teosten saavuttama suosio ovat keskiössä.

Osana opinnäytetyötä tehtiin elokuva *Muistasit nimeni* (2024), jossa tekijä itse toimi käsikirjoittajana, ohjaajana ja tuottajana. Tässä opinnäytetyössä avataan elokuvan idea, miten se syntyi, mitä sen kirjoittaminen vaati, miksi mukaan oli intiimikoordinaattori ja miten kaikki lopulta sujui.

Avainsanat: sarjamurhaaja, romantisointi, ongelmallisuus,

Abstract

Author: Jenna Musakka
Title: Romanticized serial killer – Are real-life serial killer productions problematic?
Number of Pages: 24 pages
Date: 9 April 2024

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Film and television
Specialisation option: Film and television scriptwriting
Instructor: Antti Pönni, Senior lecturer

This thesis is practical in nature and consists of this written study and a film component as part of it. Crime-themed works that have gained great popularity enable viewers to peek almost unimpeded into the minds of serial killers and learn to know them and their crimes. The lives of serial killers and their twisted minds fascinate viewers and create a desire to understand evil. However, it is difficult to deny the problematic nature of these works, as serial killers are heavily romanticized and glorified. In this thesis, my goal is to figure out are the real-life stories of serial killers problematic and if so, why.

The research methodology involves script analysis, where I analyze a highly popular TV-series on Netflix about a real serial killer, whose name I do not want to disclose to avoid potentially giving the murderer additional attention. I begin by briefly explaining the series' concept and then delve into the roles of the main and supporting characters, the storyline, the series' popularity, and its problems.

As a second method, I use a survey to map people's consumption habits regarding works depicting serial killers. In the survey, I focus on understanding people's opinions and experiences around the topic. Romanticization and its problematic nature, as well as the popularity of the works, are at the center of attention.

As part of the thesis, I also created a film titled "Please Remember," 2024, where I served as the screenwriter, director, and producer. In this thesis I will discuss the idea behind the film, how it originated, and what the writing process entailed. I explain why I wanted to include an intimacy coordinator and how the filming and sound recordings progressed.

Keywords: serial killers, romanticizing, problematic

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Mediaväkivalta viihteen muotona	1
3	Käsikirjoitusanalyysi	3
3.1	Sarjan idea	3
3.2	Päähenkilö	4
3.3	Sivuhenkilöt	6
3.3.1	Naapuri tärkeässä roolissa	6
3.3.2	Kuuron uhrin tarina	7
3.4	Tarinan kulku	8
3.5	Sarjan saavuttama suosio ja sen aiheuttamat ongelmat	10
4	Tutkimusmenetelmänä kysely	12
4.1	Sarjamurhaajien romantisointi	12
4.2	Sarjamurhaajien suosio	13
4.3	Sarjamurhaajien ongelmallisuus	15
5	Elokuva osana opinnäytetyötä	16
5.1	Elokuvan aihe ja teema	16
5.2	Käsikirjoitus ja taustatyö	17
5.3	Intiimikoordinaattori osana elokuvaa	19
5.4	Kuvaukset ja äänitykset	20
5.5	Lopuksi	20
6	Pohdinta	21
	Lähteet	23

1 Johdanto

Mediaväkivallan muodot ovat nykyään erilaisia ja monimuotoisia. Viihteellistynyt media sallii rikosten, väkivallan ja kuoleman esittämisen helposti lähestyttävänä ja glorifioiden tekijöitä ja tapahtumia. Mediasta on löydettävissä provosoivaa ja tunteita herättävää sisältöä, jolla katsoja pyritään shokeeraamaan ja saamaan koukkuun. (Tuomi 2022, 1-2.)

Tämä opinnäytetyö käsittelee oikeista sarjamurhaajista kertovia teoksia ja romantisointia heidän ympärillään. Tarkoitukseni on selvittää, ovatko sarjamurhaajista kertovat teokset ongelmallisia ja miksi, mitä on sarjamurhaajan romantisointi ja millainen elokuva syntyy, kun murhaajan uhri kapinoi hänelle asetettua roolia vastaan.

Keskityn analysoimaan yhtä Netflix-sarjaa oikeasta sarjamurhaajasta, minkä avulla selvitän miten sarjamurhaaja ja tämän uhrin esitetään, miten tarina on rakennettu ja miten sarjan tekeminen on vaikuttanut uhrien perheisiin.

Tutkimusmenetelmänä tulen käyttämään kyselytutkimusta, jossa selvitän ihmisten kulutustottumuksia sarjamurhaaja teosten ympärillä ja sitä, mikä sarjamurhaajissa ja heidän tarinoissaan ihmisiä kiinnostaa.

Lopuksi kerron omasta opinnäytetyö elokuvastani, joka käsittelee sarjamurhaajien romantisointia. Kerron elokuvan tuotantoprosessista ja siitä, minkä takia elokuva oli tärkeä tehdä.

2 Mediaväkivalta viihteen muotona

Mediassa näytettävää väkivaltaa kutsutaan mediaväkivallaksi. Se on yleensä näkyvää fyysistä väkivaltaa tai sen uhan esittämistä. Ilmiö on yleistynyt ja erityisesti tosielämän rikoksia käsitteleviä ohjelmia eli true crimea on paljon löydettävissä. Teosten avulla rikokset heräävät viihteenmuodossa eloon ja niiden

autenttisuus tuo jännitystä. Ihmisten karut kohtalot, haastateltavien kyyneleet ja aitous sekä asiantuntijoiden ottaminen mukaan ohjelmiin lisäävät niiden vetovoimaisuutta. Tunteisiin vetoaminen ei ole tosin uusi temppu, kun rikosuutisoitua on tehty jo yli 120 vuoden ajan. Tämä mahdollistaa rikollisten kiiltokuvamaisen esittämisen myös nykymaailmassa. Eettisiltä kysymyksiltä ei kuitenkaan vältytä, kun puhutaan rikosten ja niiden tekijöiden glorifioinnista.

Raha on suuri tekijä ja niinpä murroksessa viime vuosina ollut media maailma sallii väkivallan viihteellistymiseen. Vaikuttaa, että mediasisällöt ja televisiotarjonta pyrkii saamaan katsojan koukkuun tyrmistyttävällä sisällöllä. Usein viihteellistyneessä mediassa aiemmin ”pyhinä” pidetyt teemat muuttavat muotoaan, joka aiheuttaa moraalisia kysymyksiä. Rikollisen toiminnan, kuoleman ja väkivallan näyttäminen katsojalukuja kalastellessa ravistelee yleisiä moraalijä ja arvokäsityksiä. Se mikä on toisesta hyväksyttävää, on toiselle liikaa.

Sarjamurhaajat ovat aina kiinnostaneet yleisöä, jonka takia niiden tekeminen on hyvä rahan lähde. Kuitenkin kun rikokset ja niiden tekijät esitetään kiiltokuvamaiseen tapaan, aiheuttaa se muutamia ongelmia. On todettu, että rikosaiheiset teokset saattavat johtaa poliisien väheksyntään tai lisätä heihin kohdistuvaa vihamielisyyttä. Havaintoja muutoksista yleisissä rikollisuutta koskevissa ajatusmalleissa on ollut havaittavissa, kun rikollisuus esitetään ikään kuin uravalintana tai ylpeyden aiheena. Usein myös itse rikosten tekijät, kuten esimerkiksi sarjamurhaajat omaavat narsistisia piirteitä ja heille omassa dokumentissaan puheenvuoron antaminen saattaa lisätä heidän saamansa tyydytystä.

Vakavien aiheiden viihteellistyminen näkyy myös yksityisten ihmisten sosiaalisen median sisällöissä, kun siihen vaadittavat laitteet ja yhteydet ovat lähes jokaisen saatavilla. Internet on täynnä väkivaltaisia videoita esimerkiksi auto-onnettomuuksista, verestä ja jopa ruumiinosista. Myös itsemurhavideot leviävät nopeasti netissä nopeasti. Kun tällaista materiaalia sekoitetaan harmittomiin videoihin tai alustoille muuttuu kuolema nopeasti viihteelliseksi pelleilyksi. Näille asioille on hyvä antaa erityistä huomiota, sillä kaikki tämä tapahtuu helposti viihteen varjolla, ilman sen suurempaa kriittistä tarkastelua (Tuomi 2022, 52–63).

3 Käsikirjoitusanalyysi

Sarjamurhaajaksi määritellään henkilö, joka yli kuukauden ajanjakson aikana tekee kolme erillistä henkirikosta ja joiden välissä hänen halunsa surmata kasvaa johtaen uuteen rikokseen (Wikipedia 2023).

Sarjamurhaajista kertovia elokuvia, TV-sarjoja ja podcasteja on löydettävissä lähes jokaisesta suoratoistopalvelusta. Rikosten seuraaminen turvallisen etäisyyden päästä kiinnostaa katsojia. Mitä hurjempia ja raaempia tarinat ovat, sitä enemmän ne herättävät katsojissa mielenkiintoa. Netflixistä löytyy sekä fiktiivisiä että dokumentaarisia tarinoita hirmutekijöistä, joissa tekijät ovat valokeilassa saaden mahdollisesti juuri sitä huomiota, jota he alun perinkin lähtivät tavoittelemaan. Heidän tarinoillaan ja uhrien perheiden surulla tehdään rahaa ja kalastellaan huomiota. Sarjojen ja elokuvien viihdyttävyyttä on vaikea lähteä kieltämään, mutta aiheen eettisyyttä on hyvä pohtia.

Analysoin tässä opinnäytetyössä oikeasta sarjamurhaajasta tehtyä fiktiivistä Netflix-sarjaa, jonka nimeä en halua sarjamurhaajalle tulevan lisähuomion takia mainita. Hyödynnän analyysissäni Jouko Aaltosen käsikirjoitusanalyysia tarkastellen sarjaa käsikirjoittajan ja katsojan näkökulmasta. (Aaltonen i.a., 15.)

3.1 Sarjan idea

Sarjassa on kymmenen jaksoa, joissa käydään läpi päähenkilönä toimivan sarjamurhaajan elämää ennen murhia, murhien aikaan ja murhien jälkeen. Katsojalle tulevat tutuksi päähenkilön perhekuviot, naapurit sekä uhrien perheiden tarinat. Vaikka lähtökohtana on lapsia ja nuoria raa'asti murhaava henkilö, antaa sarja mahdollisuuden päähenkilön sympatisointiin ja ymmärtämiseen. Käytän päähenkilöstä myöhemmin tekstissä nimeä Murhaaja.

Tarina alkaa Murhaajan seinänaapurin kiinnittäessä huomiota tämän asunnosta tulevaan meluun ja pahaan hajuun. Hän kohtaa pian tämän jälkeen Murhaajan käytävässään ja mainitsee asiasta, johon hän saa oudon selityksen. Asetelma toistuu sarjassa useaan kertaan ja naapuri saa aina mitä ihmeellisimpiä

selityksiä vastauksiksi, mutta mikään ei tunnu muuttuvan Murhaajan lupauksista huolimatta.

Käytäväkohtaamisen jälkeen Murhaaja suuntaa homobaariin, joka tulee sarjaa seuratessa katsojalle tutuksi. Hän flirttailee samalla kaavalla miehille ja saa tälläkin kertaa yhden nuoren miehen hänen mukaansa. Hän tuo miehen epäsiistiin asuntoonsa, jossa mm. verinen pora lojuu keittiön tasolla ja edellisen uhrin pää on nähtävissä jääkaapin alatasolla. Tämä viestii katsojalle siitä, ettei murhaaja työskentele ensimmäistä kertaa. Alussa Murhaajaan on vaikea samaistua ja hän on lähinnä kuvottava, mutta kiinnostus siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu, on tarpeeksi suuri sarjan katsomisen jatkamiselle. Kun Murhaaja yrittää huumata miehen eikä päästä tätä lähtemään asunnoltaan, tulee tunnelmasta hyvin uhkaava ja inhottava. Murhaajan ollessa empatiakyvytön valitsee katsoja luonnollisesti miehen puolen peläten tämän puolesta. Pahaenteisesta tunnelmasta huolimatta mies onnistuu pakenemaan ja löytämään itselleen apua. Poliisit saapuvat paikalle ja Murhaaja jää kiinni.

Näin ollen katsojalle on tehty selväksi, että Murhaaja tulee jäämään kiinni, mikä lisää jollain tapaa turvallisuutta jatkaa sarjan seuraamista. Koska tarina perustuu tositapahtumiin, tietää katsoja toki muutenkin Murhaajan jäävän kiinni, mikäli on tapausta etukäteen seurannut. Sarjassa myös näytetään murhat ja kaikki siihen liittyvä hyvin yksityiskohtaisesti ja raa'asti.

3.2 Päähenkilö

Päähenkilö on tarinassa tärkein henkilö, jonka elämää ja toimintaa seurataan (Koulukino 2024).

Tarinaa ja käsikirjoitusta kehitellessä päähenkilölle asetetaan tavoite ja tarve. Tavoitteena toimii jokin asia, jonka päähenkilö ajattelee haluavansa saavuttaa tehden tarinan edetessä asioita tämän kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tarve tarkoittaa jotakin syvempää asiaa, jota päähenkilö ei tiedä tarvitsevänsä, mutta joka selviää hänelle tarinan edetessä loppua kohden. (Lewis 2018.)

Sarjassa päähenkilön eli Murhaajan *tavoite* näyttäytyy pääosin haluna väkivaltaan ja tappamiseen. Tavoite vaihtelee jonkin verran riippuen jakson aiheesta ja ajanjaksosta, jota kyseisellä hetkellä esitetään. Sarjaa ei ole rakennettu kronologisesti, mutta mikäli tapahtumat asetettaisiin aikajanallisesti järjestykseen, jossa näkisimme murhaajan hahmon kehityksen lapsuudesta nuoruuden kautta aikuisuuteen, voisimme havaita asioita nopeammin. Kun tarina etenee ja kokonaisuutta alkaa tarkastella, on huomattavissa että Murhaajan *tarve* näyttäytyy läheisyyden, rakkauden ja hänen erilaisuutensa ymmärtämisen puutteena.

Kun Murhaajan vaikeaa lapsuutta tuodaan esille, annetaan katsojalle mahdollisuus tuntea sääliä ja ymmärrystä häntä kohtaan. Murhaajan lapsuudesta ja nuoruudesta selviää mm. äidin rankka lääkkeiden käyttö raskausaikana, tämän vaikeat mielenterveysongelmat ja vaikea suhde omaan lapseensa (Murhaajaan), vanhempien riitely ja ero, Murhaajan tuntema ulkopuolisuus ja erilaisuus, hänen seksuaalinen suuntautumisensa, itsensä etsiminen sekä rankka alkoholin käyttö.

Kun katsoja tiedostaa nämä asiat Murhaajasta, on hänelle annettu ”syy” ymmärtää Murhaajan halu väkivalta tekoihin. Rankka lapsuus ei tietenkään oikeuta kehtään tällaisiin hirmutekoihin, mutta tuntuvat ne sarjassa esitettyinä lieventäviltä tekijöiltä. Sarjan edetessä loppua kohden kertoo Murhaaja, ettei itse usko käyttäytymisensä ja tappamisen halunsa johtuvan asioista, joita hän on kokenut, vaan uskoo syntyneensä pahana. Rankan tai vaikean lapsuuden on kuitenkin todettu olevan yleinen sarjamurhaajia yhdistävä tekijä (Räsänen vuosi, 30).

Tarinoissa päähenkilöllä on myös aina vastavoima, jonka tarkoituksena on vaikeuttaa päähenkilön tavoitteiden saavuttamista (Koulukino 2024).

Sarjassa päähenkilön eli Murhaajan vastavoimana toimivat mm. naapurit, perhe ja Murhaajan oma mieli. Vastavoima myös vaihtelee tarinan edetessä hieman jaksojen ja ajanjakson perusteella samalla tavalla kuin tavoitteetkin. Joissain jaksoissa naapurit ovat isommassa roolissa ja joissain hetkissä Murhaaja taistelee vain omaa mieltänsä vastaan.

3.3 Sivuhenkilöt

Sivuhenkilön tarkoituksena tarinassa on viedä juonta eteenpäin ja auttaa päähenkilön luonteen määrittelemistä. Päähenkilön luonteenpiirteet tulevat paremmin esiin, kun näytetään hänen käyttäytymisensä sivuhenkilöitä kohtaan. (Koulukino 2024)

Sarjassa on havaittavissa monia sivuhenkilöitä, joista muutamia nostetaan isommin esiin. Sivuhenkilöinä toimivat mm. Murhaajan perhe, naapurit, uhrin ja heidän perheensä, pappi, poliisit ja vankilassa olevat muut vangit. Jokainen jakso kertoo omaa tarinaansa, ja jotkut niistä on jaoteltu kertomaan sivuhenkilöiden tarinoita syvemmin. Esimerkiksi naapurin, uhrin perheiden ja vanhempien näkökulmiin pureudutaan muutamassa jaksossa.

Jaksot rakentuvat aina Murhaajan tarinan ympärille, mutta vievät sitä eteenpäin eri näkökulmien kautta. Välillä Murhaaja toimii ikään kuin itse sivuhenkilön roolissa, kun tarinaan syvennyttään jonkun sivuhenkilön toimesta. Näkökulma vaihdokset pitävät mielenkiinnon yllä sarjan edetessä.

3.3.1 Naapuri tärkeässä roolissa

Naapurin tarina on erityisen suuressa roolissa ja hyvin kantava koko sarjan kannalta. Hänen kertomustaan aletaankin rakentaa heti ensimmäisestä jaksosta lähtien koko sarjan alkaessa hänen asunnostaan. Hän kuulee Murhaajan asunnosta tulevat oudot äänet ja huomaa kamalan hajun, josta hän mainitsee Murhaajalle useampaan otteeseen. Hän kuulee asunnosta usein tappelun ääniä ja avunhuutoja, mutta hänen yrittäessään puuttua tilanteisiin soittamalla poliisi paikalle ei häntä oteta tosissaan. Tämä toimii hyvänä ajankuvauksena aikakaudesta, johon tapahtumat sijoittuvat. Kun poliisit uskoivat mieluummin vaa-leaihoista miestä kuin tummaihoista naista, sai Murhaaja jatkaa toimiaan, vaikka hänen toimintansa olisi voitu estää.

Naapurin tarina tuntuu monessa kohdassa jopa mielenkiintoisemmalta kuin itse Murhaajan tarina. Olisiko sarja ollut mahdollista luoda naapurin ympärille tekeillä hänestä tarinan päähenkilö?

Jos sarja olisi luotu naapurin ympärille, olisi voitu välttyä Murhaajan ja murhien romantisoinnilta, eikä uhrien tarinan kerronnan olisi tarvinnut olla niin rajua. Kantavana teemana sarjassa olisi voinut toimia esimerkiksi etnisten – ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet. Korruptoituneisiin poliiseihin ja yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin olisi voitu myös tästä näkökulmasta puuttua enemmän.

3.3.2 Kuuron uhrin tarina

Jaksossa kuusi sukelletaan yhden uhrin tarinaan syvemmin. Jakso alkaa hänen syntymästänsä ja katsojalle selviää, että hän on kuuroutunut pysyvästi. Tarina on rakennettu rakastavan ja lämpimän perheen sekä uhrin muun sosiaalisen elämän ympärille. Kuurous on otettu hienosti huomioon ja sitä on korostettu jaksossa, jossa äänimaailma mukailee uhrin näkökulmaa. Tässä jaksossa uhri tuntuu olevan ikään kuin päähenkilö ja Murhaaja sivuhenkilö.

Murhaaja ja uhri tapaavat homobaarissa, mutta Murhaajan suhtautuminen uhriin on hieman muista poikkeava. Murhaaja näyttää sympatisoivan kuuroutta, ehkä samaistuttuaan erilaisuuteen, ja heidän välilleen muodostuu side. Heidän välistään tarinaa rakennetaan kauniisti ja tässä vaiheessa katsoja alkaa kyseenalaistamaan Murhaajan pahoja motiiveja. Murhaaja tuo uhrin tuttuun tapaan omalle asunnolleen, mutta epäröikin tämän huumaamista. Katsojalle herää kysymys; onko Murhaaja voinut muuttua? Katsoja alkaa kyseenalaistaa Murhaajan halua vahingoittaa ja ajattelee tämän tajuavan tarvitsevansa rakkautta elämäänsä. Tämä on jonkinlainen juonenkäänte, joka saa katsojan uskomaan päähenkilön hyvyyteen ja mahdolliseen muutokseen.

Heidän välilleen rakentuu lempeä ja jokseenkin kaunis rakkaudellinen suhde, ja hetken aikaa kaikki tuntuu olevan hyvin. Kohtaukset on kuvattu tilanteita romantisoiden ja Murhaaja tuntuu hahmona turvallisemmalta kuin ennen. Murhaajan

kamppailu itseään ja omia ajatuksiaan vastaan on kuitenkin havaittavissa, mutta hän lunastaa katsojan luottamuksen päätyessä hyvyyteen väkivallan sijasta.

Katsojalle näytetään, kuinka uhri poistuu mukavan illan jälkeen murhaajan asunnolta elossa, mikä vahvistaa käsitystä päähenkilön muutoksesta. Tuntuu, että päähenkilö on todella rakastunut ja päättänyt olla tappamatta tätä nuorta miestä. Uhri kuitenkin katoaa ja katsojalle on hieman epäselvää, onko Murhaaja katoamisen taustalla. Vaikka tämän tulisi olla ilmiselvää, katsoja haluaa uskoa päähenkilön muutokseen. Matto vedetään katsojan jalkojen alta, kun selviää, että uhri palasi asunnolle hakemaan unohtuneita avaimiaan, eikä Murhaaja enää tässä vaiheessa kyennyt hillitsemään itseään. Katsoja pettyy, sillä muutokseen haluttiin uskoa, ja näin ollen uhrin menetys tuntuu entistä pahemmalta. Vaikka jakson näkökulmavaihdos on mielenkiintoinen ja hyvin toteutettu, on se silti todella ongelmallinen. Ongelmallisuuden palaan myöhemmin luvussa 2.5.

3.4 Tarinan kulku

Mikäli sarjaa arvostellaan puhtaasti tarina edellä ottamatta kantaa siihen, että se perustuu tositapahtumiin, ja tämän seikan myötä aiheutuviin ongelmakohtiin, on tarina rakennettu loistavasti. Se kulkee eteenpäin hyvällä rytmillä ja mielenkiinto sekä jännitys pysyvät hyvin yllä. Menneisyyden ja sen aiheuttamien ongelmien peilaaminen sekä niiden vaikutusten pohtiminen on tärkeää, ja se luo päähenkilöstä kokonaisen hahmon. Hänestä rakentuu ihminen hyvine ja huonoine puolineen, sekä hänen sarjamurhaajapersoonansa lisäksi näytetään hänestä inhimillinen ja rakkauteen jokseenkin kykenevä henkilö. Hahmoa oppii sarjan aikana rakastamaan omalla tavallaan, sillä tämän kokemat vääryydet tekevät tästä haavoittuvaisen ja sääliänsä.

Kuitenkin kun arvostelussa on otettava huomioon, että tarina pohjautuu tositapahtumiin ja päähenkilö ei ole fiktiivinen hahmo, tekee se asiasta ongelmallisen. Vaikkei fiktiivisenkään sarjamurhaajan romantisointi ole hyvä asia, on se sitä vielä vähemmän, kun puhutaan oikeasta sarjamurhaajasta, joka on tappanut lapsia ja nuoria aikuisia raa'alla tavalla. Tällaisten ihmisten nostaminen

otsikoihin ja heistä lukuisten kirjojen tai sarjojen ja elokuvien tekeminen on halpa tapa tehdä rahaa. Surun kokeneiden ihmisten tarinoiden kertominen ilman heidän suostumustaan on myös edesvastuutonta, vaikka siihen laillisesti olisikin mahdollisuus. Kuka meistä haluaisi herätä huomaten, että Netflixissä on suosituimpien sarjojen listoilla teos, joka kertoo meidän elämämme pahimmasta surusta tai menetyksestä? Uskon, ettei kovin moni.

Viimeisissä jaksoissa seurataan Murhaajan elämää vankilassa, jonne hän muun muassa saa paljon fanipostia. Murhaaja ylpistyy saamastaan huomiosta ja alkaa käyttäytymään ylimielisesti. Tarinaa ja tietynlaista kitkaa kasvatetaan pikkuhiljaa Murhaajan ja erään vankilassa olevan vangin välillä. Toinen vanki on ulkoisesti Murhaajan stereotyyppisen uhrin näköinen, mikä vahvistaa heidän riitautumistaan. Murhaaja kokee vankilassa kuitenkin muutoksen ja puhuu vankilapapin kanssa Jumalasta ja anteeksiannosta. Hän haluaa tulla uskoon ja kastetuksi sekä saada anteeksiannon teoistaan, vaikka ei itse usko sitä ansaitseviensaakaan. Tämä saa toisen vangin raivostumaan, sillä vanki on itse hyvin uskovainen ja kokee tämän loukkaavana. Katsojalle näytetään, kuinka Murhaaja yrittää hyvittää tekojaan ja haluaa uskoa pelastukseen puhuen tästä myös isänsä kanssa. Katsoja uskoo jälleen jollain tapaa Murhaajan muutokseen ja vilpittömyyteen, vaikka ajatus onkin hieman ristiriitainen.

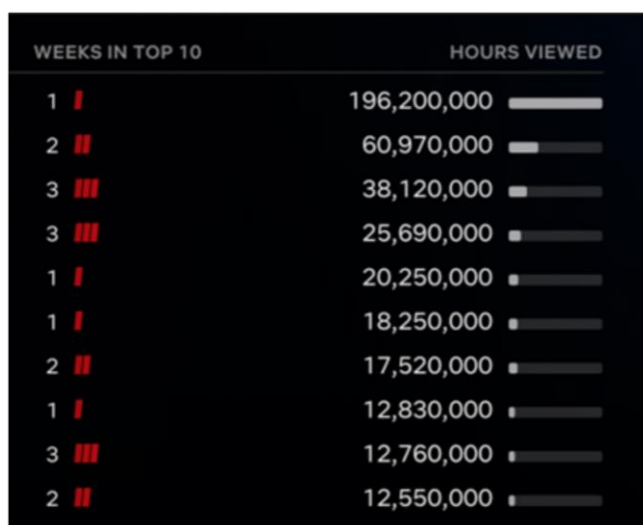
Murhaaja ja toinen vanki päätyvät samaan siivousvuoroon, juuri Murhaajan uskoon tulon ja kastamisen jälkeen. Tässä kohtaa on oletettavissa, etteivät asiat tule päättymään Murhaajan osilta kovin hyvin. Murhaaja ja toinen vanki keskustelevat Jumalasta ja Murhaajan teoista tiivistunnelmaisesti jonkin aikaa, kunnes toinen vanki päätyy pahoinpitelemään Murhaajan väkivaltaisesti, mikä johtaa lopulta Murhaajan kuolemaan. Näin ”paha saa palkkansa”, mutta Murhaajan kuoleminen tuntuu tässä kohtaa jokseenkin pahalta. Murhaajan muutokseen on haluttu uskoa, mutta nyt Murhaaja ei saanut edes mahdollisuutta osoittaa muuttuneensa. Vaikka Murhaaja ansaitsikin kuolla tekojensa tähden, on tarina rakennettu niin, ettei hänen raaka murhaamisensa tunnu hyvältä. Joko tämä kertoo siitä, että olen henkilökohtaisesti itse katsojana hyvin empaattinen ja

sinisilmäinen tahtoen uskoa ihmisten hyvyyteen ja muutokseen, tai siitä, että sarja on rakennettu murhaaja sympatisoiden ja romantisoiden. Ehkä molempia.

3.5 Sarjan saavuttama suosio ja sen aiheuttamat ongelmat

Sarja saavutti suuren suosion (kuvio1) ja keräsi alle viikossa noin 196,2 miljoonaa katselutuntia (Bell 2022). Tällä hetkellä sarjaa on katseltu jo yli miljardi tuntia ja näin ollen siitä on tullut Netflixin yksi katsotuimmista sarjoista. (Cochen 2022).

Suosion takaa löytyy myös kritiikkiä, jota sarjassa esiintyvät uhrien perheet ovat esittäneet. He kertovat, että heidän kohtaloillaan ja surullaan tehdään rahaa eikä heiltä ole edes pyydetty lupaa sarjassa esiintymiseen. Heidän nimiään ja tarinoita on käytetty sarjassa, sillä ne ovat olleet julkista tietoa. (Vargas 2022.)

Kuvio 1 Kuvasta näkyy, että sarja saavutti runsaasti yli puolet enemmän katselutunteja, kuin toisella sijalla oleva sarja (Bell 2022).

Kritiikki ei yllättä, sillä sarjassakin on kyseistä aihetta käsitelty. Tarinassa Murhaajan isä päättää kirjoittaa kirjan kokemuksistaan tuoden uhrit ja heidän perheensä osaksi tarinaa Murhaajan joutuessa vankilaan. Idea vaikuttaa hyvältä,

mutta prosessin edetessä uhrien perheet alkavat vaatimaan osuutta kirjan mahdollisista tuloista. Näin ollen kirjan kirjoittaminen jää tekemättä.

Ottaen huomioon sarjan tekijöiden tiedostaneen tällaisen ilmiön olevan mahdollinen tehdessään sarjaa, on outoa, ettei siihen puututtu sen enempää.

Sarjan luoja kertoo heidän tuotantotiiminsä yrittäneen kontaktoida noin 20:tä uhrien perheenjäsentä tai ystävää saamatta kuitenkaan vastausta keneltäkään (Vargas 2022). Tekijät eivät siis kokeneet perheiden vastaamatta jättämisellä olleen minkäänlaista painoarvoa sarjaa kirjoittaessaan.

Itse pohdin sitä, mikä sai heidät tekemään päätöksen käsikirjoitusvaiheessa siitä, että on hyvä asia tuoda perheiden tarinat henkilökohtaisella tasolla esille. Haavojen repiminen auki jälleen tuntuu kohtuuttomalta varsinkin, kun ei ketään uhrien läheisistä kyetty tavoittamaan asian tiimoilta.

Monet uhrien sukulaisista sai kuulla olevansa osa sarjaa vasta, kun se ilmestyi Netflixiin. Kuuron uhrin tarina oli hämmentänyt kyseisen uhrin äitiä, joka kertoo, etteivät tapahtumat menneet niin kuin sarjassa näytetään. Hän pohtii sitä, miten tekijät ovat voineet käyttää heidän nimiään ja julkaista tällaista materiaalia (Vargas 2022.)

Ongelmakohtia löytyy myös toisenlaisia. Sarjassa esitellään ohimennen kaksi muuta sarjamurhaajaa, heistä kerrotaan lyhyesti ja heihin viitataan hahmojen dialogissa. Samat asiat olisi pystytty kertomaan varmasti myös toisella tapaa, ja tästä syystä on turhaa esitellä katsojalle kaksi uutta hirmutekijää. Tämä lisää ai-noastaan heidän tunnettavuuttaan ja laukaisee mahdollisesti myös heidän uhriensa perheiden traumat.

Asioiden, tilanteiden ja henkilöiden romantisointi on myös todella absurdia, kun puhutaan raa'asta sarjamurhaajasta. Vaikka on totta, että sarjan päähenkilö on todellisuudessa "vain ihminen", antaako se luvan hänen inhimillistämiseensä ja ymmärtämiseen? Vuonna 1998 kaksi teiniä puukotti äitinsä hengiltä ja inspiraationaan oli toiminut elokuva Scream vuodelta 1996 (L.A. Times 1999.) Mikäli

kyseisillä sarjoilla on mahdollisuus inspiroida muita ihmisiä kauheisiin tekoihin tai saada ihmiset, joilla on taipumusta samanlaisiin väkivaltaisiin ajatuksiin, pitämään tällaista päähenkilöä omana sankarinaan, voivat teokset olla jopa hyvin vaarallisia.

4 Tutkimusmenetelmänä kysely

Kysely tarkoittaa tapaa, jolla kerätään aineistoa vakiomuodossa olevilla kysymyksillä. Kaikilta osallistuneilta kysytään samat asiat samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Kyselylomaketta käytetään, kun havainnoinnin kohteena on henkilö ja häneen liittyvät asiat, kuten asenteet, mielipiteet, käyttäytyminen tai ominaisuudet. (Vilka 2007, 28.)

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä olen käyttänyt itse laatimaani sarjamurhaajien suosiota käsittelevää kyselyä. Päädyin käyttämään kyselyä, sillä halusin kartoittaa ihmisten kulutustottumuksia sarjamurhaajista kertovien teosten äärellä. Tarkoituksena on saada tietää minkä takia hirmutekijät kiinnostavat ihmisiä ja koetaanko heistä kertovat teokset ongelmallisina.

Kyselyyn vastasi 58 henkilöä, joista 75,9 % oli naisia ja 24,1 % miehiä. Ikähaarukka oli 15–70 – vuotiaat ja enemmistö kuului ikäluokkaan 15–26-vuotiaat. Enemmistö vastaajista kertoi kuluttavansa sarjamurhaajista kertovia teoksia jonkin verran tai harvemmin.

4.1 Sarjamurhaajien romantisointi

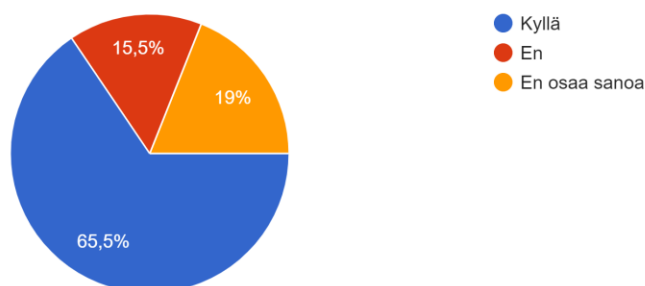
Romantisointi tarkoittaa asian esittämistä ihanteellisella tavalla tai uskomista sen olevan parempaa, kuin se oikeasti on (Cambridge Dictionary 2024). Huono asia esitetään hyvässä valossa, jolloin siitä tulee houkutteleva ja kiinnostava. Hyvänä esimerkkinä toimii tupakan polttaminen elokuvissa seksi kohtauksen päätteeksi. Tupakan polttaminen sängyssä näytetään miellyttävänä, houkuttelevana ja jopa palkitsevana, vaikka todellisuudessa harva meistä haluaisi sytyttää

tupakkaa omassa sängyssään. Tupakan sytyttäminen sisätiloissa on myös merkittävä tulipaloa aiheuttava riskitekijä.

Samanlaiseen romantisointiin törmää sarjamurhaajien kohdalla, kun heidät esitetään esimerkiksi komeina ja fiksuina herrasmiehinä. Näyttelijöiksi palkataan viehättävän näköisiä ihmisiä, joka jo itsessään romantisoivat tilannetta.

Oletko kohdannut sarjamurhaajien romantisointia ?

58 vastausta

Kuvio 2 Sarjamurhaajien suosiota käsittelevä kysely, josta selviää, että enemmistö on kohdannut romantisointia.

Romantisointia löytyy usein tositapahtumiin perustuvista elokuvista tai tv-sarjoista. Yleensä lapsuuden traumat ja kaltoinkohtelu otetaan mukaan tarinaan, koska sillä saadaan oikeutettua päähenkilön hirmuteot. Vaikka traumaattinen lapsuus on usein sarjamurhaajia yhdistävä tekijä, se lisää päähenkilön romantisointia ja hahmon saamaa sympatiaa, joka inhimillistää teot. Traumojensa takia syrjäytyneelle aikuiselle on helpompi antaa teot anteeksi kuin kylmäveriselle psykopaatille, joka tappaa tappamisen ilosta.

4.2 Sarjamurhaajien suosio

Tarinan kerronta jaetaan usein kahteen isoon pääsuuntaan, fiktion ja dokumenttiin. Fiktiossa käsitellään usein keksittyjä tarinoita, jotka ei suoraan pohjautu tositapahtumiin, kun taas dokumentit pohjautuvat lähes täysin todellisiin tapahtumiin. Fiktiossa saatetaan kuitenkin käyttää viitteitä tositapahtumista

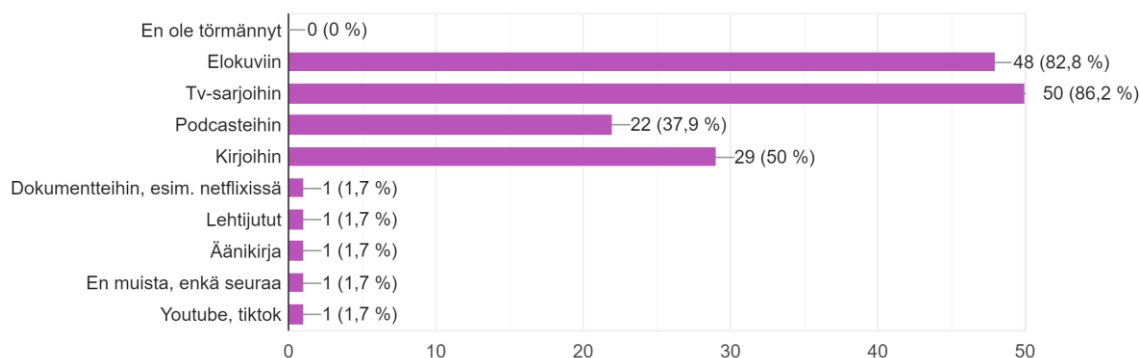
dramatisoiden ja dokumentissa kohtauksia tai paikkoja saatetaan lavastaa. Rajat näiden kahden välillä ovat siis jokseenkin häilyvät, sillä molemmissa suuntauksissa on nähtävissä viitteitä toisistaan.

Sarjamurhaajista kertovia teoksia löytyy monenlaisia, kuten esimerkiksi fiktiivisiä ja dokumentaarisia elokuvia tai sarjoja. Aihetta käsittelevät podcastit ja kirjat voidaan myös sijoittaa fiktiivisiin tai dokumentaarisiiin alalajeihin riippuen niiden luonteesta. True crime -podcastit sen sijaan ovat usein dokumentaarisia eli tositapahtumiin nojaavia. Ne käsittelevät usein sarjamurhaajia ja heidän elämänsä, sekä tekoja hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Sarjamurhaajista kertovissa teoksissa on hyvin paljon valinnanvaraa, ja suosion perusteella nämä tarinat kiehtovat ihmisiä, mutta miksi?

Oletko törmännyt oikeista sarjamurhaajista kertoviin teoksiin, mihin?

58 vastausta

Kuvio 3 Sarjamurhaajien suosiota käsittelevän kyselyn tulokset

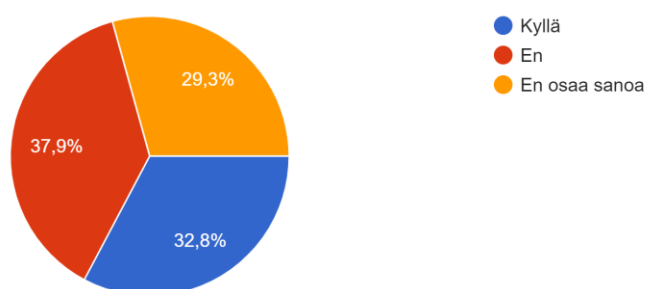
Aloitin kyselyn kartoittamalla, minkälaisiin oikeista sarjamurhaajista kertoviin teoksiin ihmiset ovat törmänneet (Kuvio 3). Erilaiset TV-sarjat ja elokuvat nousivat suosituimmiksi vastauksiksi. Tulokset eivät yllättäneet, sillä jokaisesta suoratois- topalvelusta on löydettävissä fiktiivinen tai dokumentaarinen elokuva tai sarja, joka liittyy aiheeseen.

Kyselyyn vastanneet saivat omin sanoin kertoa, mikä edellä mainituissa tarinoissa kiinnostaa. Selvisi, että ihmisistä kiinnostaa usein henkilö tekojen taustalla. Halutaan ymmärtää, mikä ajaa jonkun tekemään niin kamalia asioita ja minkä takia. Murhaajien mieli kaikkine pahuuksineen kiehtoo ja kiinnostaa ihmisiä. Vastaajista muutama kertoo myös sarjamurhaajista kertovien teosten olevan helppo tapa päästä lähelle jotain niin kauheaa hyvän turvaetäisyyden päästä.

4.3 Sarjamurhaajien ongelmallisuus

Ihmismielen ja pahojen tekojen ymmärtämisen halu on inhimillistä, mutta romantisointi on se, joka tekee mielestäni aiheiden käsittelystä ongelmallisen ja haastavan.

Oletko kokenut oikeista sarjamurhaajista kertovat teokset ongelmallisina?
58 vastausta

Kuvio 4 Vähemmistö kokee teokset ongelmallisina.

Kun vastaajat saivat omin sanoin kertoa, minkälaiset asiat he kokevat ongelmallisena, nousi esille mm. murhaajien ihannointi, jumalointi, teoksista inspiroituminen, uhrien unohtaminen ja kunnioituksen puute sekä aiheen normalisointi. Monet ovat sitä mieltä, että sarjamurhaajien sympatisointi traumaattisen lapsuuden varjolla on ongelmallista, vaikka tarina olisikin todellinen. Tämä johtaa helposti siihen, että teot lievenevät katsojan silmissä. Kun murhaajan hahmosta tehdään komea ja fiksu, on hirmuteot myös helpompi suodattaa.

Ongelmakohtia on siis havaittavissa, mutta silti vähemmistö (32,8%) vastaajista kokee teokset ongelmallisina. (Kuvio 4)

5 Elokuva osana opinnäytetyötä

Tein osana opinnäytetyötäni elokuvan Muistasit nimeni, jonka käsikirjoitin, ohjasin ja tuotin itse. Elokuva on runomuotoinen lyhytelokuva, joka kritisoi sarjamurhaajien romantisoitua ja uhrien unohtamista. Tärkeänä teemana toimii myös yleinen rakennemalli, jossa elokuvan nainen on vain ”kaunis ruumis”. Elokuvan tarkoituksena on herättää katsojassa ajatuksia aiheen ympärillä.

5.1 Elokuvan aihe ja teema

Elokuvasa on kaksi näkökulmaa. Murhaajan haavekuvitelmat ja uhrin todellisuus. Kaunis ja romantisoitu maailma on pelkkää murhaajan mielikuvitusta, kun taas kylmä ja karu todellisuus näyttää meille, miten asiat oikeasti tapahtuvat. Normaalin dialogin tilalla kuullaan hahmojen ajatukset voice overina. Äänimaailmalla ja musiikilla on keskitytty luomaan katsojalle aistillinen kokemus, eikä kuvassa mässäillä raakuudella, vaan se tulee ilmi runojen kautta. Runot, jotka yleensä mielletään kauniiksi ja herkiksi, toimivat tässä elokuvassa karun tarinan kerronnan muotona. Ristiriita kauniin ja ruman välillä oli teema, jota halusin elokuvassani toteuttaa, jonka takia runomuotoinen teksti valikoitui dialogin muodoksi. Halusin myös kokeilla runomuotoisen tekstin toimivuutta dialogissa ja nähdä, miten se käytännössä toimii.

Murhaaja on 30-vuotias mies, joka kokee väkivaltaiset teot rakkauden osoituksina. Hän ei suostu näkemään todellisuutta, vaan uppoutuu haavemaailmaan nauttimaan joka hetkestä. Uhri on 26-vuotias nainen, joka pyrkii työntämään omat pelkonsa sivuun taistellakseen kohtaloaan vastaan. Hän alkaa toistamaan murhaajan edellisten uhrien nimiä ja onnistuu pääsemään murhaajan pään sisään. Vaikka hän pelkää kuolevansa, hän ei suostu lopettamaan. Haavekuvitelmien ja todellisuuden sekoittuessa yhteen murhaaja raivostuu. Hetken hiljaisuuden jälkeen hän kuitenkin siivoaa uhrin jäänteet tavalliseen tapansa.

5.2 Käsikirjoitus ja taustatyö

Olen itse kuluttanut rikosaiheisia elokuvia ja true crimea, jonka myötä tein havainnon sarjamurhaajien romantisoinnista. Aloin kiinnittää huomiota siihen, kuinka oikean elämän sarjamurhaajia glorifioitiin ja romantisoitiin. Vaikka tarinat ovat mielenkiintoisia aloin pohtia niiden eettisyyttä. Aloin tutkia erilaisia sarjoja ja elokuvia, joissa sarjamurhaajat esiintyvät; miten heidät yleensä esitetään. Usein heille on rakennettu tarinaan sympatiaa herättävä trauma tai karu lapsuus sekä ihana rakkaustarina. Ajatus hirmutekijöiden ihannoinnista alkoi kuvottaa minua ja aloin vältellä romantisoituja teoksia. Palasin kuitenkin aiheen äärelle, kun analysoimani teos sarjamurhaajasta ilmestyi Netflixiin. Aloitin sen katsomisen puhtaasta mielenkiinnosta, mutta huomasin pian saman romantisoidun kaavan toistuvan. Aloitin elokuvani käsikirjoituksen tammikuussa 2023.

Halusin tehdä teoksen, jossa kyseenalaistetaan sarjamurhaajan romantisoitu rooli ja asetetaan katsoja asemaan, jossa murhaajalle ei ole mahdollisuutta antaa sympatiaa. Halusin herättää ajatuksia siitä, onko true crimen ja oikeista sarjamurhaajista kertovien elokuvien tekeminen ja kuluttaminen eettistä. Usein elokuvista jää käteen sarjamurhaajan nimi ja hänen tekonsa, mutta uhri on vain väkivaltateon kohteena. Usein unohdamme heidänkin olleen oikeita, eläviä ihmisiä, joiden perheet ovat väkivaltateon myötä joutuneet kokemaan suuren trauman. Elokuvien tekeminen ja perheiden traumojen auki repiminen harvoin auttaa heitä surutyössään eteenpäin, päinvastoin. Elokuvani taglineksi muodostuikin lopulta ”muistamme sarjamurhaajat, mutta kukaan ei muista uhreja nimeltä.”

Vaikka analysoimassani Netflix-sarjassa myös uhrien nimet ja osa heidän tarinoistansa tuodaan esille, esitetään heidät kuitenkin sarjamurhaajan varjossa, joka asettaa heidät jo tiettyyn asemaan. He ovat aina ainoastaan kyseisen sarjamurhaajan uhreja.

Runomuotoon kirjoittaminen on ollut itselle helppo tapa purkaa tunteita, joten lähdin kokeilemaan miten runomuotoisuus toimisi elokuvan tarinan kerronnassa. Aloitin kirjoittamaan ensimmäisiä versioita murharunoista pelkästään

murhaajan näkökulmasta. Pian huomasin syyllistyväni itsekkin siihen, ettei uhrille annettaisi puheenvuoroa ollenkaan. Pian tämän jälkeen aloin kirjoittaa uhrin runomuotoisia ajatuksia ja dialogi alkoi muodostua. Halusin kehitellä murhaajalle taustatarinan ja motiivit hänen tekojensa taustalle, mutta en halunnut tuoda niitä liian selvästi esiin elokuvassa. Tarkoitukseni oli välttää antamasta murhaajalle sympatiaa tai katsojalle mahdollisuutta tuntea samaistuttavuutta tai empatiaa murhaajaa kohtaan. Uhrista halusin tehdä vahvan naishahmon, joka taistelee loppuun asti omien oikeuksiensa puolesta.

Vaikeinta oli syventyä hahmojen mieleen ja yrittää kuvitella itsensä heidän tilanteeseensa. Luonnollisesti en olisi halunnut asettua kumpaankaan rooliin, mutta nyt minun piti "kokea" heidät molemmat. Miten murhaaja ajattelee, miten hän käyttäytyy, miksi hän toimii näin, toimiiko hän näin? Entä uhri, häntä satutetaan, hänet murhataan, miltä hänestä tuntuu, mitä hän ajattelee?

Usein kirjoitettaessa päähenkilöstä halutaan tehdä samaistuttava ja häntä halutaan yrittää ymmärtää. Omassa elokuvassani yritin tehdä molemmista hahmoista kiinnostavat ja omanlaisensa. Yritin välttää suurimpia stereotyyppioita ja rikkoa normaalin elokuvan rakennetta, jossa päähenkilössä tapahtuu muutos. Murhaaja kokee kyllä loppupuolella elokuvaa suuria tunteita uhrin päästessä tämän pään sisään, mutta suorittaa työnsä silti loppuun kylmäverisesti tuttuun tapaan. Vaikka murhaaja on elokuvan päähenkilö, halusin antaa elokuvassa uhrille viimeisen sanan.

Elokuvassa uhri alkaa toistaa aikaisempien uhrien nimiä yrittäen saada murhaajan murtumaan ja näkemään todellisuuden. Pohdin pitkään nimien käytön moraalista puolta elokuvaa kirjoittaessani. Niin kuin sarja-analyysistä kävi ilmi, uhrien läheiset olivat tuohtuneita siitä, että heidän traumojaan ja nimiään käytettiin ilman heidän suostumustaan sarjassa. Päädyin kuitenkin itsekkin käyttämään oikeita nimiä, koska koin sen vahvistavan teoksen sanomaa "muistasit nimeni". Nimet eivät itsessään kerro katsojalle juuri mitään, sillä niitä ei ole yhdistetty tekotapaan tai kyseiseen sarjamurhaajaan millään tapaa. Koska uhreja ei

lähtökohtaisestikaan tulisi muistaa heidän murhaajansa kautta, koin oikeutetuksi käyttää oikeita nimiä teoksessa.

5.3 Intiimikoordinaattori osana elokuvaa

Intiimikoordinaattori tai läheisyyskoreografi on elokuva- ja televisioalan ammattilainen, joka työskentelee yhdessä ohjaajan, kuvaaja sekä näyttelijöiden kanssa suunnitellen kuvattavat kohtaukset, jotka sisältävät läheisyys-, seksi- tai alastonkohtauksia (Holopainen 2022, 7).

Aikaisessa vaiheessa tuotantoa sain idean intiimikoordinaattorin mukaan ottamisesta elokuvaan. Elokuvasa ei ole seksiä tai alastomuutta, mutta kohtausten ja tunnetilojen ollessa väkivaltaisista, sekä intiimejä halusin tehdä kaiken mahdollisimman hyvin. Olin yhteydessä intiimikoordinaattoriin Sara-Maria Heinoseen, jonka kanssa kävimme puhelimitse keskustelua siitä, miten aion ohjata elokuvan ja mitä asioita tulisi ottaa huomioon. Turvallisen tilan luominen oli kaikille tärkeää ja hän korosti sitä, ettei vaikeista aiheista tulisi tehdä ”mörköä” eli asiaa, jota pelätään tai vältellään. Hän neuvoi minua myös käymään näyttelijöiden kanssa ennen kuvauksia läpi kohtauksia, mitä ne tulevat sisältämään, mitä toivon heiltä ja mitä he toivovat toisiltaan. Sain hyvät vinkit myös siihen, miten näyttelijöiden kannattaa käydä keskenään läpi omat rajat, minne saa koskea ja minne ei.

Suutelu tai muu syvempi intiimiys oli pois suljettu vaihtoehto myös hyvin alkuvaiheessa suunnittelua, sillä en halunnut viedä hahmoja sellaiselle tasolle aiheen ollessa niin karu.

Intiimikoordinaattorin mukaan ottaminen elokuvatuotannoissa on vasta kasvava työrooli, mutta itse toivoisin sen yleistyvän ja huomion kiinnittyvän myös henkisten ja fyysiseen väkivalta kohtausten tekemiseen.

5.4 Kuvaukset ja äänitykset

Päädyin käyttämään ääninäyttelijöitä ja näyttelijöitä elokuvassani. Tämä tarkoittaa sitä, että elokuvassa murhaajan ja uhrin ajatus dialogin lukijat ovat eri henkilöt, kuin kuvassa näkyvät hahmot. Ratkaisu oli mahdollinen, koska dialogi ei kuvassa näy. Halusin pitää ääninäyttelijät erillään näyttelijöistä muutamasta syystä. Turvallisuus ja työryhmän hyvinvointi oli ensisijaista, joten erottaessa ääninäyttelijät näyttelijöistä sain kevennettyä molempien osapuolten taakka hien. Kun ääninäyttelijät oli mahdollista roolittaa pelkän äänen perusteella, ei tarvinnut miettiä sopisivatko he ulkoisesti rooliin tai toisinpäin. Tämä helpotti jokseenkin tuotantoprosessia, vaikka tarkoittikin neljän ihmisen palkkaamista.

Kuvauksissa koko työryhmä oli hyvin tietoinen mitä olemme tekemässä ja miten. Intiimikoordinaattorin vinkkien mukaan nimesimme työryhmästä yhden turvahenkilön, jonka puoleen kenen tahansa oli kuvauksissa mahdollisuus kääntyä. Turvahenkilöön oli mahdollista olla yhteydessä, jos jokin asia kuvauksissa alkoi ahdistamaan tai aihe tuntui liian rankalta. Tämä toimi hyvin, eikä kenenkään tarvinnut turvahenkilön puoleen lopulta edes kääntyä.

Itselle tärkeää elokuvan tekemisessä oli se, miten väkivalta esitetään. Usein elokuvissa tai televisiosarjoissa väkivalta näytetään graafisina tekoina, mutta itse halusin ottaa tekemiseen erilaisen näkökulman. Väkivaltaa ei näytettäisi kuvassa, vaan se tulisi ilmi ainoastaan runojen ja karujen sanojen kautta. Vaikka *todellisuudessa* uhrissa näkyy väkivalta tekojen jäljet, en halunnut näyttää itse tekoa graafisena, vaan luoda epämiellyttävän kokemuksen äänimaailman ja runojen avulla.

5.5 Lopuksi

Elokuvan tärkein teema oli herättää katsojassa ajatuksia aiheen ympärillä ja lisätä pohdintaa siitä, millaisia sarjoja tai elokuvia tekijöinä luomme tai katsojana kulutamme. Murhaajista kertovat teokset ja niiden kuluttaminen ovat mielestäni yhtä lailla tekijän, sekä katsojan vastuulla. Elokuvien ja sarjojen tekijöinä

meidän tulisi kiinnittää huomioita siihen, miten teoksessa olevat päähenkilöt esitetään ja millaista mahdollista huomiota elokuva tai sarja heille antaa. Tulisi miettiä minkälainen kuva sarjamurhaajista ja heidän uhreistaan maalataan ja pohtia tekemisen eettisyyttä. Myös katsojana omia elokuvien ja sarjojen kulutus-tottumuksia on hyvä välillä pysähtyä pohtimaan ja kyseenalaistamaan.

Tämän elokuvan tekeminen on tärkeä kannanotto romantisoitua sarjamurhaaja kulttuuria kohtaan. Halusin laittaa vierekkäin romantisoidun haavemaailman ja karun todellisuuden näyttäen, ettei romantisointi ole todellista ja kuinka haitallista se oikeastaan onkaan.

Elokuvan tarinan kerronta poikkeaa normaalista ja runomuotoinen dialogi on jokseenkin vielä tuntematon tarinan kerronnan muoto. Elokuvassa dialogi ei runomuotoisenakaan tapahdu normaalilla tavalla, vaan henkilöiden pään sisäisesti eli ajatuksina. Näin ollen hahmot eivät oikeastaan edes puhu toisilleen mitään vaan kuulemme ainoastaan heidän ajatuksensa. Molemmat hahmoista kertovat täysin omaa tarinaansa ja elävät omassa tarinassaan, kunnes maailmat alkavat sekoittumaan. Mielestäni onnistuimme elokuvassa luomaan kaksi täysin toisistaan eroavaa maailmaa. Vaikka lavastus on pientä, on sillä suuri merkitys. Musiikki ja äänimaailma yhdessä runojen kanssa luo tunnelman ja on isossa roolissa maailmojen vaihtuessa. Halusin tehdä elokuvasta kauniin, mutta ruman, sekä herkän että karun. Vastakohtaisuus ja ristiriidat olivat ensimmäisiä ajatuksia, jotka minulle tuli mieleen, kun aloin elokuvaa suunnittelemaan ja nämä mielestäni toteutuivat.

6 Pohdinta

Fiktiivisissä oikeista sarjamurhaajista kertovissa teoksissa sarjamurhaajien inhimillistäminen ja heidän ymmärtämisensä on usein suuressa roolissa. Vaikka kyselytutkimuksestakin selviää, että ihmisiä kiehtoo pahuus ja kaikki se mikä on ajanut sarjamurhaajan hirmutekoihin, se ei poista teosten ongelmallisuutta.

Analysoimani sarjan päähenkilöä ei ole tarkoitettu esitettäväksi hyvässä valossa tai hauskana hahmona, mutta ei myöskään kokonaan pahana. Kun päähenkilön lapsuuteen ja traumoihin pureudutaan, näemme hänestä muitakin Aspekteja kuin pahuuden. Katsojalle näytetään mahdollisia syitä, jotka ovat ajaneet murhaajan tähän pisteeseen. Tämä antaa mahdollisuuden päähenkilön sympatisointiin, joka kyseisessä kontekstissa on mielestäni hieman häiriintynyt.

On selvää, että sarjan rakenteeseen kuuluu draama ja niin sanottu liha luiden ympärillä, mutta tapahtumien ja tilanteiden romantisointi, sekä tapahtumien näyttäminen raa'asti ja graafisesti on tietoinen valinta tekijältä. Sarja analyysissä käsittelemäni kuoron uhrin tarina on hyvä esimerkki tilanteiden ja tekijän romantisoinnista. Hahmojen välille rakennettu rakkaustarina on uhria halventava ja katsojaa harhaanjohtava.

Dokumentaarinen kertomus kyseisestä sarjamurhaajasta olisi ollut mielestäni riittävää, mikäli hänestä on pakko tarinaa kertoa. Sarjamurhaajan romantisointi ja tapahtumien vääristely uhrien ja heidän perheidensä maineella rahan takia on mielestäni moraalitonta. Tämäkin sarja on vain yksi esimerkki monien muiden tarinoiden ja teosten joukossa. Kun murhaajista ja heidän teoistaan tehdään kaupallisia, on hyvä miettiä, kuka siitä hyötyy.

Lähteet

Aaltonen Jouko i.a. Käsikirjoituksen analysointi. Verkkosivu. Elokuvantaju. https://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/kasikirjoitus/artikkelit/aaltonen_kasikirjoituksen_analysointi.jsp (viitattu 4.3.2024)

Bell, BreAnna 2022. Netflix Top 10: Jeffrey Dahmer Series ‘Monster Debuts at No.1 with 196 Million Hours Viewed. Verkkolehti. Variety. <https://variety.com/2022/tv/news/jeffrey-dahmer-series-monster-no-1-196-million-hours-viewed-1235385409/> (viitattu 9.1.2024)

Cambridge University 2024. Romanticize. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/romanticize> (viitattu 2.4.2024)

Cochen, Anna 2022. ‘Dahmer-Monster: The Jeffrey Dahmer Story’ Just passed 1 billion hours viewed. Verkkolehti. Tudum <https://www.netflix.com/tudum/articles/dahmer-monster-ryan-murphy-series-one-billion-hours-viewed> (viitattu 9.1.2024)

Elokuvantaju 1999. Sivuhenkilö. Verkkosivu. Elokuvantaju. <https://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/kasikirjoitus/sivuhenkilo.jsp> (viitattu 18.1.2024)

Holopainen, Helmi 2022. Läheisyyskoreografian hyödyntäminen ja merkitys intiimikohtauksen tuotannossa. Opinnäytetyö. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/751191/Holopainen_Helmi.pdf?sequence=2 (viitattu 11.1.2024)

Koulukino 2024. Elokuvan henkilöahmot. Verkkosivu. <https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/operaatio-laulukisa/elokuvan-henkilohahmot/> (viitattu 18.1.2024)

L.A. Times 1999. Teenager Gets Life in Prison for Killing Mother. Verkkokoartikkeli. Los Angeles Times. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1999-jul-23-me-58845-story.html> (viitattu 9.4.)

Lewis 2018. Want Versus Need: the Secret to Character Conflict. The novel smithy. <https://thenovelsmithy.com/want-versus-need-storytelling/> (viitattu 4.3.2024)

Räsänen, Anniina 2017. 1900-luvun englanninkielisen kauhukirjallisuuden klassikoiden bibliografia. 50 merkittävintä teosta. Opinnäytetyö. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu, Tradenomi, kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136785/Rasanen_Anniina.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viitattu 19.1.2024)

Tuomi, Pauliina 2022. Media väkivallan monet muodot. Lähikuva 21.9.2022. <file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/8620-1743-PB.pdf> (viitattu 2.4.2024)

Vargas, Ramon Antonio 2022. Dahmer series creator says relatives of victims did not reply to contact efforts. Verkkolehti. The Guardian. <https://www.theguardian.com/media/2022/oct/29/dahmer-series-creator-ryan-murphy-victims-families-friends> (viitattu 25.3.2024)

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0099-9> (viitattu 12.2.2024)

Wikipedia 2023. Sarjamurhaaja. Verkkosivu 30.12.2023. <https://fi.wikipedia.org/w/index.php?title=Sarjamurhaaja&oldid=22078936> (viitattu 9.4.2024)